

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Oliverii Florentii Waterloop Congreg. Oratorii B. Mariae
Aspricol. Presbyteri Monita Spiritvalia Et Moralia
Tetrastichis distincta**

Waterloop, Oliverius F.

Antverpiae, 1657

Partis Primae

urn:nbn:de:hbz:466:1-9689

POEMATVM SPIRITVALIVM

P A R S P R I M A.

TITVLVS PRIMVS

Director sacer.

Nimum regēdi munere,
In Orbe nullū maius est:
Minoris est res muneris,
Artem regendi tradere.

Ars artium, Sapientiæ
Fastigium, Scientia
Scientiarum, est rectio,
Et cura prudens Mentium.

Hac arte nulla latior;
Sapientiâ, nulla altior;
Scientiâ, profundior;
Prudentiâ, divinior.

Nil Mente in Orbe dignius;
Nil Mente majus conspicis;
Nil latius, nil altius,
Profundius, divinius.

Minoris Orbis, quem vides,
Major latet Mens incola.
Mundum gubernat Mentium
Director: Anima mundus est.

Hic Orbe major altero,
Tellure & astris vastior,
Sublimior, profundior
Oculos fugit mortalium.

At plura pulchra, illustra,
Arcana, rara, recondita,
Variaque concludit sinu,
Quam mundus iste, quem vides.

Nam quadrat excellentiùs
Ter-maximo Archetypo Deo;
Meliusque Factorem suum,
Totius Ideam, refert.

Suum DEUS lustrans opus,
Benigniore lumine
Videt animam, quam quidquid est,
Hanc præter, à se conditum.

Hunc sempiterni luminis
Oculum æmulari nos decet;
Et opus DEI, tamquam DEI
Spectare vultu, & lumine.

DEUS oculo æterno videns
Pulcherrimi Orbis fabricam,
Vbique magnitudinis
Suæ imprimat vestigia.

Hic oculus immensus DEI,
Quo, se videns, videt omnia,
Videt hominem, videt animam
Supereminentem cetera.

A 3

Ani-

Animam videt, Mentem videt: Res magna! Mentis, & domos,
 In Mente, lucidissimum Altissimo Sponsas DEO,
 Sapientiae speculum suae, Interminato sistere
 Amoris effigiem sui. Felicitatis termino.

Intelligendi munere, Hoc munus, hoc opus, tuos
 Et eligendi liberâ Natura fines transilit:
 Vi praeditam Mentem videt, Hoc Angelorum muneri
 Vero, bonoque idoneam. Mortalium sociat genus.

Idoneam, suae decus Nam quisquis in terris agens,
 Quae monstret Excellentiae, Caelstis æmulus Chori,
 Idoneam, nomen suae Hoc ritè munus fungitur,
 Quae praedicet Potentiae. Fit, & vocatur Angelus.

Hinc pluris hanc unam facit Fit, quando par sceptrum tenet;
 Quàm mille Mundorum globos. Par munus Angelis obit;
 Hoc sancta nos docet Fides, Opus facit, quod Angeli;
 Hoc finis ordo postulat. Purgat, Revelat, Perficit.

Non orbis orbem gratiâ Caeli Auctor, & terrae Sator,
 Produxit è nihilo DEUS; Hominem, Angelum pari regit
 Sed incolarum Mentium Sapientiâ, clementiâ,
 Amore mundum condidit. Vno gubernat ordine.

Has curat incessabili Quod vult DEUS, hoc Angelos
 Regitque Providentiâ: Vult velle: quod vult Angelos,
 Has ad se inæstimabilis Id velle vult nos; Angeli
 Amoris escâ pellicit. Vt simus, opere, & nomine.

Miro novo mysterio Vult Sanctus in Caelis DEUS,
 DEUS homo fit! nil non facit; Vult Sanctus in terris coli:
 Fert omne durum, perditas Nos esse, ut Angelos, suae
 Vt asserat Mentis sibi. Vult sanctitatis compotes.

Hoc Angelos, hoc dæmonas At Mentis humanæ ducem
 Dat in stuporem: hoc unicum Hominem esse naturâ docet,
 Testatur, anima quàm DEO Non Angelum; sed Angelum
 Sit orbe toto carior. Sanctis referre moribus.

2. Dic:

2. Dic: Pectus incendit meum Recedis à rectissimâ
Veri fames, sitis boni; Mentis regendi regulâ;
Da Christe, da, vivam satur, Nisi te esse ductorem sibi,
Saturemque quos per me voles. Simulque patrem sentiât.

Vultu benigno me tuo Quales requiris filios,
Satura DEUS: liber famis Pater esto talis. Sit tibi
Sitisque tunc vivam satur, Benignitatis regula,
Saturosque fratres offeram. Inspecta IESU Humanitas.

Amor DEI pascit gregem;
Haud mulget, haud tûdet pecus.
Sermone, & exemplo, & prece,
Ovile CHRISTI pascito. Volens fidelem filium
Videre, te monstra patrem.
Opus, fidemque filij
Oculus boni stimulat patris.

Si voce & exemplo præis,
CHRISTVMque multis prædicas;
Paulo canenti concine:
Odor bonus CHRISTI fumus. Hæc est beata Cælitum,
Hæc nobilis fecunditas,
Generare Cælo liberos,
Sanctosque Cælo reddere.

Qui Mente fulget aureâ,
Sunt facta & ejus aurea.
Documenta, factaque aurea
De corde surgunt aureo. Haud jure quis possit queri,
Quod, caritatis ordine,
Plantas ut irriges novas,
Saturas relinquo ilices.

Doctoris est sacri scopus
Doctrina, & innocentia,
In Mente fulgens veritas,
In corde fervens caritas. Precare supplex pro tuis
Domesticis: amat DEUS
Pro subditis orantium
Audire Præsidum preces.

Vbi veritatis fax abest,
Et caritatis; arduum,
Periculosaque alex
Plenum est opus, regere animas. 3. Domûs dicatæ Numini
Cum te penes sit rectio;
Stude ordini, ne turbidam
Confusio perdat domum.

Non Præsidem te auctoritas,
Sed caritas dicat Patrem.
Ut sis tuæ dominus domûs,
Sis servus unus omnium. Aptè imperare, & ordinem
Servare, munus est Ducis:
Qui negligis, jam non regis;
Dissolvis, atque dissipas.

Nimum

Nimium solutos, ordinem
 Servare coge; neminem
 Æquis statutos legibus
 Sine præterire terminos.

Quos institutis optimis,
 DEI que amore junxeris;
 Hi pulchrioris ordinis,
 Nepotibus specimen dabunt.

Quos disciplina laxior
 A te DEO que abjunxerit;
 Hi pristinae licentiæ
 Post te prement vestigia.

Si constitutionibus,
 Et more concordi tuos
 Sibi tibi que junxeris;
 Gratos relinques posteros.

Non parva Doctore accidit
 Merces & oblectatio;
 Cum, quos docet, dociles habet,
 Gratos que sperat posteros.

4. Stude hujus unam sæculi
 Vitare pestem; plurimum
 Malo, atque paucorum bono,
 Potente abuti gratiâ.

5. Qualis Gubernator domûs,
 Tales frequenter incolæ:
 Exemplum alumnus Præsidis
 Sequetur, aut vincet sui.

Bonus esto, ut emendes malos.
 Sperabis incassum tuos
 Vigiles, modestos, sobrios,
 Nisi antè talis vixeris.

Dux vive honestè: subditi
 Ad alta flectunt lumina,
 Et hinc suis idonea
 Exemplum sumunt moribus.

Quisquis præes, cave ad malum
 Præire vel minimum tuis.
 Si lucis orba lux erit,
 Quantus tenebrarum nigror!

Quod Rector audebis malum,
 Hoc in malum recidet gregis.
 Noli patrare Superior,
 Quod nolit Inferior pati.

Vbique iniquè vivitur,
 Non ut licet, sed ut libet:
 Sed nemo, quæ dat subditis
 Exemplum, non debet pati.

Quod vel facis, vel haud caves
 Ne fiat, hoc vitio alteri
 Ne verte: quod tu perpetras,
 Aut subditus, tibi imputa.

De plebe quisquis deviat,
 Solus perit; sed plurimos
 Involvit error Præsidis.
 Tantis obest, quantis præest.

6. Tibi præesse disce;
 Tuam ordinare vitam,
 Mores & actiones;
 Et abnegare temet.

Benè ille, qui prodest, præest;
 Qui crediti memor gregis,
 Libenter antefert suis
 Commune rebus commodum

Quæ-

Quæcumque Director tuis
Placere alumnis, & magis
Prodesse cernis in dies,
Hæc apta spiritui puta.

Bono imperanti, mens bona
Tamquam sibi ipsi obtemperat:
Perspecta Doctoris boni
Tantum valet modestia.

Plus innocentis, plus probæ
Vitæ tenor solet animo
Suadere, quàm Demosthenis
Aut Tullij linguæ decem.

Quibus placere non potes,
Præesse noli: non solet
Prodesse quisquis displicet.
Ama; placebis, proderis.

7. Prodesse si voles tibi,
Ama præesse nemini:
Præesse qui vult alteri,
Sic præsit, ut profit sibi.

Subesse si non noveris,
Præesse non speres benè.
Subesse quando plus amas,
Præesse securus potes.

Parère disce, ut imperes:
Qui paret, imperat sibi:
In se quod imperium tulit,
In alterum facilis geret.

Præesse qui voles benè,
Agenda quæ præscripseris
Egisse nuper sis memor.
Fac antè; post fieri jube.

Hoc plus juvabis, quò minus
Iubebis: exemplo præi,
Verbum sequetur efficax.
Pulchrè juvat, qui sic jubet.

Ama videri, cùm jubes,
Propior roganti: plus valent
Potentis imperio preces.
Iube, & roga; roga, & jube.

Obedientem filium
Iratu irritat pater:
Placidi parentis suasio
Est jussione fortior.

Mentes paratas obsequi
Violenta turbat iussio:
Mitis potestas Præsidis
Est fortior ferro & face.

Iubere qui multum voles,
Iuvare me poteris parum.
Multum jubere legis est;
Multum juvare gratiæ.

8. Ægris ubi optas mentibus
Opem salutarem dare,
Quàm sis ineptus inspice,
Cum nec feras opem tibi.

Fratrum saluti cùm voles
Operam dare haud inutilem,
Fatere te indignum, his opem
Qui ferre possis utilem.

9. Audis pater? quam prædicas,
Virtutis esto formula.
Quæ vita delectet DEUM,
Legat in parente filius.

B

Ad

Ad optimæ vitæ viam,
Malæque pœnitentiam
Hortare vitâ : non potes
Meliore suadâ flectere.

Si subditis factis præis,
Nec multa verbo præcipis ;
Habebis illos, ceu patri,
Obedientes filios.

Facto docebis pleniùs,
Quàm voce: fortiùs movent
Exempla, quàm facundia:
Vox erudit ; mores trahunt.

Quid verba nequidquam teris ?
Te nemo, vel rarissimus,
Nisi res loquatur, audiet.
Exempla, & opera, Rem voco.

Tot pulchra pulchrioribus
Nisi dicta factis afferas,
Nihil aget, at quæ dixeris
Narrabit auditor piger.

Quò vis alumnos, huc prior
Te flecte: nemo fervidus
Afflavit alteri gelu ;
Nemo calorem frigidus.

Sermone, quo vis alterum
Monere, te mone prior:
Mali metum, ardorem boni
Vt imprimas, prior indue.

Oportet igne te DEI
Calere, ut uras proximum :
A corde verbum frigido
Quod exit, ignem non dabit.

Aut ne doce sermonibus,
Aut moribus magis doce.
Frustrà ore declamas graui,
Quod more disfluades leui.

Alium movere non potes,
Ni motus ipse sis prior:
Sed prima te debet tui
Movere contemplatio.

Hominem monere homo potest,
Soletque: sed cur lentius,
Quod suadet, hoc itidem facit?
Monitoribus labor est opus.

Res ipsa quem non incitat,
Nec verba, rerum imagines,
Movere possint: permanent
Exempla ; sermo præterit.

Res cogit, id quod vix rei
Imago verba suaserant :
Ad verba, verborum sonus ;
Ad opera, vis operis movet.

Dicendo suadebis parum:
Agendo cum præcesseris,
Audebit auditor bona
Et recta monstrantem sequi.

Pictor suis pulchrè docet
Delineationibus.
Longis quid indiget logis,
Qui, quod docet, manu facit ?

Quos unicâ linguâ trahis,
Vtrâque rejicis manu:
Nam quos polito traxeras
Sermone, vitâ submoves.

Suadere

Suadere nolis alteri
 Probare quod nequeas tibi.
 Vis concionis maxima
 Est vita dicentis proba.

Ad agenda, quæ tu non agis,
 Movere si vis alterum ;
 Dic verâ, ceu præco DEI,
 Et veritatis nuntius.

Doce teipsum, & admone:
 Facundus ille Orator est,
 Qui suadet id primum sibi,
 Suadere quod vult alteri.

Cordis medullas impleat
 Ros, atque robur gratiæ ;
 Prius tibi, quàm ceteros
 Munus docendi sumpseris.

Si primus es medicus tibi,
 Aliis secundus ; si tui
 Tua vita norma sit gregis,
 Verbum sequetur efficax.

Vix esse cum fructu queas
 Salutis alterius memor,
 Tibi ipse quando deficis,
 Salutis immemor tuæ.

Si, te tacente, à subditis
 In te, tuisque moribus,
 Vitæ legatur regula;
 Es viva, Rector, regula.

Ipsam sibi rectissimam
 Oportet esse regulam,
 Ad quam regantur cetera:
 Talem esse te ducem decet.

10. Non omnis animus ad DEUM
 Vnâ vehendus est viâ:
 Quem mollit oris suavitas,
 Hunc efferat severitas.

Non una vitæ formula
 Hominum capit varium genus.
 Ferri trahax non omnia
 Magnes metalla ad se trahit.

Cæco ille fertur impetu ;
 Satis hic videns cessat nimis:
 Vtrumque prudens arbiter
 Freno aut flagello dirige.

Res omnis haud omnes juvat:
 Te sternet ista, hunc eriget.
 Tot una diversos nequit
 Medela morbos pellerè.

Non omnis una est omnibus
 Humeris ferenda sarcina:
 Quod non tui antè senserint,
 Hoc nemini imponas onus.

Hunc ferre cur taurum jubes ?
 Nequit capellam: par onus,
 Pares lacertos indue,
 Ne fasce sub nimio gemant.

Docere quem voles, vide.
 Capietur exemplo rudis,
 Non syllogismi argutiis:
 Capiendus est, qui non capit.

Non corbe toto, sed manu
 Solâ fere: aude suaviter.
 Delapsa sæpè guttula
 Sine impetu lapidem cavat.

11. Domi morare : sic tuus,
 Ut omnium : sic tuo
 In otio, negotium
 Ut mente publicum geras.

Custos rei fidissimus
 Præsentis est oculus heri.
 Absente consilio & Duce
 Inanis est vis militum.

Quam rem perire non velis,
 Hanc sæpè præsens aspice:
 Est optimus custos rei
 Frequens heri præsentia.

12. Assuesce rebus exteris
 Te commodare, haud tradere.
 Qui multus est in omnibus,
 Vix unus est in singulis.

Sic esto alius, ut prius.
 Tuus esse possis: sic tuus,
 Alius esse uti queas.
 Tuus antè, alius postea.

Vis esse totus omnium?
 Sis totus ipsemet tuus.
 Quis esse possit omnium,
 Qui non & ipse sit suus?

Te nosce: sis memor tuis.
 Modum lacertis ponere:
 Vix unus omni æquè fuit
 Rei gerendæ idoneus.

Ne solus unus omnium
 Subire coneris vices:
 Sed plura plurium in manus
 Partire prudens munera.

Sic vive commodus tibi,
 Vivas ut idem ceteris:
 Præstabis istud, cum tibi
 Et ceteris vives homo.

Nec omnia audi, nec vide:
 Audi videque singula.
 Mens occupata plurimis,
 Vnum nec audit nec videt.

Tibi, Pastor, & tuo gregi
 Attende; sed primum tibi.
 Se perdit ille, qui omnibus
 Fit omnis; est nullus sibi.

Gregis salutem dum studes,
 Ne negligas tuam, cave.
 Sic omnium esto, ne tui
 Frauderis unus munere.

Te non habent omnes, nisi
 Sis unus ex habentibus.
 Habere sic ab omnibus,
 Ut te prius habeas tibi.

Dum liber, & servus, senex,
 Iuvenis, vir & mulier tuo
 De fonte largiter bibunt,
 Languere te pudeat siti.

Nec esse possis omnium,
 Nec singulorum; singulis
 Et omnibus si te datum,
 Non & teipsum das tibi.

13. Casus tuorum, & casuum
 Occasiones, narium
 Sagacitate præveni:
 Odora vis est spiritus.

Fra-

Fratrum, quibus præes, Pater,
Circumspice indigentiam ;
Horumque quâ poteris ope
Necessitates subleva.

Fac ut tuorum corpora
Animi que vigeant: tu tamen
Stude antè mentis ulcera
Sanare, deinde corporis.

14. Mentis DEO sacras rege
Clementer: errandi metum,
Et ad malum erubescere,
Facit regentis lenitas.

Clementer indignos rege,
Dignos honorificentius.
Vtrisque ineptus, in tuo
Melius latebis nidulo.

Æquam probis refer vicem,
Non improbis: quibus sat est
Quod abs te amari nil bibant.
Sic improbos facis probos.

Ne suade ephebo blanditer;
Nec imperato sæviter.
Facis solutum blandior ;
Minus fidelem sævior.

Loquela fastu turgida
Inducit ad malum bonos:
Mitis loquelæ suavitas
Reducit ad bonum malos.

Plus dicta tangunt fortia,
Suadentque, quàm vultus minax:
Repetita crebrius probra
Frontis pudorem deterunt.

Pufilla curando acrius,
Majora fiunt vulnera:
Te præstat ista suaviter
Monstrare, quàm sic tangere.

Ne fratris ulcus impetu
Vehementiore percutit:
Quem dura verbi veritas
Vix punget, unget caritas.

Crudelis audit tristibus
In rebus objurgatio:
Recta audiet venter satur;
Jejunus auribus caret.

In contumaces, pro tuæ
Auctoritatis impetu,
Gravisque noxæ pondere,
Vide ut superbè nil agas.

Hunc fac volentem quem voles
Facere obsequentem: quem tenes
Invitum apud te, ad ocyus
Te deferendum provocas.

Mansura non erit decem
Pietas coacta mensibus:
Monachus coactus non erit
Mansurus annis quatuor.

Te quisquis invitum docet,
Non erudit, sed percutit.
Te quisquis invitum regit,
Lædit magis, quàm corrigit.

In te severus, alteri:
Ignosce lenis: te prior:
Dijudica, argue, increpa ;
Facilem alteri veniam dabis.

B 3

Quem

Quem cernis errantem domi,
Hominem puta, non Angelum:
Quis, quando, ubi repertus est,
Qui nil quod ignoscas habet?

Opis indigum si filium
Severus objurgas pater,
Damnas; & abs te, muneris
Obliuione, projicis.

Quemcumque nævum proximi
Commotior reprehenderis:
Sunt punientis impetus,
Non instruentis, Caritas.

Solent in irâ nec bona
Nec tuta consilia capi.
Vim juris obliuiscitur,
Aut spernit iracundia.

Meliùs cor ægrum vincitur
Ratione, quàm iracundiâ:
Mansura mansuetudinis
Pax esse suevit præmium.

Plus lucis & plus roboris
Spera docendo suaviter;
Armata ratio vim suam
Solet per iram perdere.

Duras amoris unguine
Correptiones imbue:
Volens libensque mollia
Fomenta molle cor capit.

Rationis acrimoniam
Melle indue, ut persuadeas.
Eneruat iratus suam
Orator eloquentiam.

Ne possit esse rex apum
Vel ultionis appetens,
Vel seſvus in gregem, hunc parens
Natura privat aculeo.

Æger fit ægro, qui cupit
Sanare: prudens caritas
Ægrotat ægrotantibus,
Et omnibus fit omnia.

Infirmiorum firmiter
Solare fratrum pectora;
Ne lenta conniventia
Recti rigorem molliat.

15. Auctoritatem Præsidis
Tenace fundabit jugo,
Amor timore perlitus,
Amore dilutus timor.

Si non amori mutuas
Amore reddideris vices,
Poteris timeri, non fide
Sincerâ amari à subditis.

Vt recta morum regula
Et disciplinæ stet vigor;
In corde regnet caritas,
In ore & opere veritas.

Ridens timeri debeas,
Amari & iratus queas:
Nec risus excutiat metum,
Nec ira amorem deterat.

Nec cede mollis omnibus,
Nec durus obsta: liberè
Dic si quid aptum judicas;
Sed tempus & modum tene.

Seve-

Severitati pristinæ
 Pauci licet simus pares ;
 Vincit levem clementiæ
 Speciem salutaris rigor.

Nec blandiens sibi caput
 Extolle conniventia;
 Nec anxium cor parvuli
 Severitate contere.

Ad parva conniventia
 Sæpe est mali magni parens:
 Rectoris indulgentia
 Inertiæ nidum struit.

Veteris cave ne injuriæ
 Tolerantiâ invites novam:
 Censura cum parcit malis,
 Malum bonorum fit malo.

Ignosce quamdiu vis mali
 Nondum medelam respuit:
 Qui te parentem senserit,
 Et filij affectum induet.

Severiozem erga malum
 Frontem coactus indue;
 Et disciplinæ incurium
 Verbo aciore suscita.

Placere nolis omnibus:
 Place, priusquam suadeas:
 Suade, priusquam corrigas.
 Prodest medela tempore.

Morbis tuorum & moribus
 Adhibe medelam tempori,
 Molli venena dum gradu
 Cœpere primùm serpere.

Nunc vive. Quod nunc negligis
 Curare, crustatur malum,
 Crescitque, & obruit tuæ
 Felicitatis semina.

Morsum aspidis cita sectio,
 Aut nulla curabit manus:
 Domum simulas optimam,
 Nisi refecetur, opprimet.

Mentita fronte caritas,
 Et fictionum factio,
 Ne fruticet: in primâ herbulâ
 Messem simultatum opprime.

Citò tabidi membri luem
 Ferro seca: mox latius
 Quod negligis serpet malum.
 Discrimen augebis morâ.

Serventur omnes ut domi,
 Tentanda sunt quidem omnia;
 Sed præstat unum tollere,
 Ne tota spes pereat gregis.

Sine strepitu quisquis perit,
 Satis perit: quisquis bonus
 Fieri recusât, est malus:
 Malus esse qui vult, pessimus.

Si negligentis filij
 Labes feras, auges tuas:
 Si diligentis te patris
 Labes feras, minuis tuas.

In subdito ne differas
 Punire quod decet malum:
 Procrastinando fis mali,
 Quod patrat ille, particeps.

Vitium

Vitium minus quamdiu feres,
Majus feres. Crescit malum
Quod transilis. Probis nocet
Quicumque parcat improbo.

Iræ modum cum noveris
Rectrice mente ponere,
Severitate idonea
Sis acer in superbiam.

Decet subacto pectori,
Mitiq̄ue menti parcere:
At dura cervix non nisi
Iræ flagello flectitur.

Sibi tribuentem plusculum
Si blandius demulseris,
Irroborabit, & latens
Virus fovebit in sinu.

Reo fatenti ne graves
Inflige pœnas arbiter;
Sed leni obedientiæ
Animum coërce sub jugo.

Diversa diversos movent.
Ducenda nutu mens bona;
Terrenda verbis mens mala;
Sed fuste stultus indiget.

16. Cum punies, intra modum
Stet pœna: dignum verbere
Terrere sufficit minis:
Sit pœna delicto minor.

Sit ordo pœnis; pro gradu
Sit pœna culpæ: provide
Vt pœna semper ultimo
Extrema servetur loco.

17. Opinione turgidum,
Bonisq̄ue surdum vocibus
Quisquis doces, laterem lavas,
Surdo canis: docilem doce.

Vbi nullus est mentis vigor,
Ibi disciplinæ spes labat.
Frustraberis, panes tuos
In frigidum furnum jasis.

Noli inquinato infundere
Rem spiritalem pectori.
Prudens quis unquam sordido
Vnguenta vasi credidit?

Nullum magis vita malum,
Quam clausa cælo pectora:
Morbus medelam talibus
Ars nulla, nulla vis dabit.

Surdo catit, laterem lavat,
Qui verba cum stulto facit:
At spreta duris auribus
Doctrina ad auctorem redit.

Quare salutis improbus
Audire verba respuit?
Ratione pervicacia
Haud molliuntur viscera.

Terrere veros & bonos
Mala verba vix possunt viros:
Bona verba vix possunt malas
Ad recta mentes flectere.

Cor arte nullâ flexile
Amanda dicta respuit:
Ægro palato pessima
Fit pœna panis optimus.

Vbi

Vbi scepra mos malus tenet,
Ibi multa regnabunt mala;
Quæ nec licebit, cum semel
Inoleverint, revellere.

Prodesse si vis mentibus,
Ama præesse mitibus.
Fit agnus agni dux, pater
Columbuli, columbulus.

Te subtrahe ingeniis feris:
Sinistra vita: bruta erunt
Et dira, si facis malè;
Ingrata, si facis benè.

Vbi videris, quod dirigi
Vel abnuit, vel non potest;
Cunctare. Messis tempore,
De fruge decernet DEUS.

Fac muneris quod est tui;
Quod est sui faciet DEUS:
Fac Antecedens, & DEO
Permitte Consequentiam.

18. Quod ære communi struis,
Vel omnium causâ facis,
Hoc antè sensu plurium,
Votoque communi proba.

P A R S P R I M A.

TITVLVS SECVNDVS.

Tiro.

I. Viesce Tiro, audi, tace.
Stilo novo, cerâ novâ,
Nudâ tabellâ, spiritûs
Docende regulis, eges.

O qui per ignotas novæ
Regendus es mentis vias!
Vacuis tibi nunc auribus,
Oculisque cæcis est opus.

Audi, tace, luge, fuge;
Ora, labora; sustine,
Et abstine; mentem Deo,
Sensusque menti subijce.

Si te DEUMque noscere;
Odio teipsum, & maximo
Amore CHRISTUM prosequi
Desideras, NESCI RI AMA.

Te, Tiro, da totum tibi;
Externa mitte negotia;
Ut mente gustes integrâ,
Quam suavis est cordi DEUS.

Cæleste fuge lac puer,
Verumque cum recto bibe.
Vtriusque odorem, vas recens,
Servabis, & referes diu.

C

Quæ

Quæ prima feceris puer,
Vel dixeris benè aut malè,
Tecum senescet: te prior
Sequetur institutio.

Rationis à primordio
Cælum intuerè; terrea
Contemne: tale exordium
Felix sequetur clausula.

Postremus ut vitæ dies
Prioribus respondeat;
Baptisma quam puero dedit,
Adspira ad innocentiam.

At longiore ne morâ
Amor tepescat & labor;
Hunc posse, quem vides, diem
Tibi esse postremum puta.

Modestia in vultu excubat;
In ore purpurat pudor;
In fronte ridet gratia.
Quæ causa? Virtus est domi.

A mole carnis libera
Haud pendet anima: corporis
Agnata temperies tui
Mentis vigorem non facit.

Formæ, & venusto corpori,
Veniens dies demit diem.
Tibi placeat mentis decor,
Virtus, color vivus DEI.

Non oris aut frontis decor,
Non forma te pulchrum facit;
Sed mentis albæ puritas,
Morumque sanctorum tenor.

Innata menti semina
Virtute maturâ excole:
Hæc segregatum bestiis,
Te proximè junget DEO.

Procul habitat Sapiencia:
Ni te in viam dederis puer,
Vix ædium tanges senex
Sacratiorum limina.

Primis ab annis inclytæ
Virtutis angustam riga
Sudore nobili viam,
Amans laboris improbi.

Ne pigriteris arduam
Inire Virtutis viam.
Primis ab annis fortia
Facere & pati, format virum.

Etiâne cessas? incipe.
Perire quæ finis modò,
Frustrâ deinceps perdita
Quæres adultus tempora.

Tempus futurum non habes;
Præsente, quod fluit, cares.
Quàm falleris, qui te putas
Tempus terendo fallere!

Tacente dum cursu tibi
Dies & annus labitur,
Virtutis augendæ perit,
Quod hora carpsit, otium.

Iuvenilis ætas floribus
Solet esse quàm simillima:
Stude, futuris fructibus
Præhūdat ut pueritia.

Citò,

Citò, citò quod prodest, age;
Citò fuge, quod nocet citò:
Multis vel in pueritiâ
Exisse mundo, profuit.

O te beatum, si DEO
Iuvenis, puerve primulam
Offers opellam ! quem putas
Diem futurum, nox erit.

Constantis ætatis tibi
Ne pollicere terminos:
Celeri quis aufit cursui
Anni ruentis fidere ?

Nixus juventâ, & flosculo
Viridantis ævi, falleris.
Abiisse senties prius,
Quàm verè adesse senseris.

Virtutis in canos opus
Ne differ annos: mors sua
Differre nescit stamina;
Tibi omnis hora scribitur.

Vbi ad senectam veneris,
Frustrâ juventæ perditos
Sperabis annos: tunc seni
Tractanda erunt senilia.

Ne fide primulæ, puer,
Oris tenelli purpuræ:
Decerpta sæpè pulchrior
Sub unguibus periit rosa.

Hoc oris & formæ decus,
Quo gloriâris, plantulæ
Instar tenellæ, cum metet
Falx mortis, id faciet solens.

Quando in sepulchretis patrum
Multò minores te jacent,
Ætatis omnis tempora
Fac disciplinæ idonea.

Dum ludis, hora mobilis
Alis volat pernicibus,
Et cæca mors casses parat
Brevis diei prodigo.

Sol omnium celerrimus
Nobis videtur; est tamen
Celerior hora: non semel
Stetit hora; Sol stetit semel.

Tibi primus omnis sit dies;
Postremus omnis sit dies:
Te primus applicet bonis;
Postremus avellat malis.

Longum est iter; tempus breve:
Animæ salus, negotium
Negotiorum maximum,
Tuam excitet socordiam.

Occasionis obviam
Prehende frontem : opus bona
Celer inchoa ; citò perfice.
Mors instat, impatiens moræ.

Occasioni obtempera ;
Obtemperabit hæc tibi.
Benè cœpta constans promove,
Cœpisse ne sit turpius.

Te da libenter obviam
Occasioni commodum;
Tuis vicissim serviet,
Dabitque tempus usibus.

2. Primam audiendi Numinis
Occasionem amplectere;
Ne quam prius neglexeris,
Frustrà deinde quærites.

Cur te foris, IESU puer,
Diu vagantes quærimus?
Es intus, obsequio Patris:
Nos cordis in templo doces.

Mens vana, lucis indiga,
DEUM vides, & non vides:
Audis, nec audis: qui propè,
Imò intus est, quæris foris.

Abducta mens à sæculo
DEUM audit intus, & videt.
Cor hospes hospitis DEI
Theologiam discit brevem.

Ad vanitatis quò magis
Accedis umbras, & nihil;
Hòc veritatis longiùs
Recedis à luce, & DEO.

In re salutis, quis tibi
Si non tibi ipse consulas?
Quid tu, nisi in te agat DEUS?
Ecquando, si nunc negligis?

DEI fideles vocibus
Aures habe; pariter tuis
Aures apertas vocibus
Fidelis ostendet DEUS.

Vt agens agaris à DEO,
Da tempus illi, da locum:
Patientis expleas vices;
Agentis explebit DEUS.

Aures apertas arrige,
Os claude; vult loqui DEUS.
Pectus caducis exime,
Vult illud ingredi DEUS.

Tibi loquatur ut DEUS,
Silere oportet omnia.
Sed qui filebunt omnia,
Nisi & filere tu velis?

Loquentem ut audias DEUM,
Iube filere cetera.
Vt liber in te agat DEUS,
Hunc disce tranquillus pati.

3. Placitum DEO vitæ genus
Vt assequaris, elige
Prudentiorum, sed tuas
Adscisce consiliis preces.

Constantis & gravis viri
Nequit esse consilium leve,
Nec ambigens sententia:
Facit tenacem veritas.

Felicitate plus solet
Valere consilium bonum.
Viri periti oraculum,
Est ipsamet Felicitas.

4. Attende tibi. Sequere DEUM.
Sede antequam surrexeris;
Et surge postquam sederis;
Effunde postquam infuderis.

Ad se vocavit te DEUS,
Magnâque traxit gratiâ:
Sequere, & ut assequi queas,
Prece & labore adnitere.

5. Can-

5. Candoris, ô puer, tui,
Et mentis indolem bonæ,
Petulanter irradientium
Ride coævorum gregem.

Pietatis in te imaginem
Qui rideant socios vides?
Hos mitte donec lugeant,
Tuusque, & iltorum mane.

Non te malorum irrifio
Det in ruborem: turpia
Nec mente verfa; sed DEUM,
Et Angelos, & te time.

Ceu derelictum te timor
Divinus anget: te diu
Noctuque cælo supplicem
Spernet superbus, & piger.

Mundana quæ fex jactitat,
Vnius æstima pili.
Mens recta, curvis sensibus
Immanè quantum diffidet!

6. Reverere docilis, & lubens,
Quos sacra vestit Infula,
Mysteriorum, dogmatum,
Viæque cæli conscios.

Est, absque doctore, ad malum
Tua indoles idonea:
Sed ad bonum, tibi est opus
Doctore: Virtus discitur.

Animi arbitrum, & ducem tui
Mille inter vnum selige;
Qui, quod tuæ placeat magis,
Profitque menti, noverit.

Doctum piúmque; animi ducem,
Viæ peritum, & prælij,
Et intus & foris diu
Exercitatum, delige.

Bonum viæ cense ducem,
Qui te intus antè noverit,
Opesque, & inopiam tuam
Longâ fit edoctus die.

Morum magister, est DEI
Animata imago: quisquis es
Auditor, æstima virum,
Et in viro æstima DEUM.

Morem DEO gerentibus,
Morem lubens meritò gere.
In voce Doctoris sacri
Agnosce Doctorem DEUM.

Mentis ducem, mente elige;
Quem legeris, reget DEUS:
Opus, modus, tempus, locus
Ab ejus ore pendeant.

Lectum tibi, ceu cælitus
Datum, cole & serva Ducem;
Qui fidus instet pectori
Magister, & medicus tuo.

Audi monentem: audi patrem.
Quicumque fidum spiritûs
Audire negligit ducem,
Nescire vult, quod vult DEUS.

Bona inter, elige optimum;
Elegit hoc, qui parüit.
Quod vox Regentis jufferit,
Id esse discas optimum.

Te dicta scriptaque omnia
Prisci docebunt sæculi,
Factos fuisse maximos,
Qui pariter maximis.

Animi ducem, raro DEI
Lectum datumque munere,
Si linquis imprudens, time
Quas orcus insidias struit.

Vt sis DEI, ne sis tuus;
Lecto Duci morem gere:
Virtutis ad fastigium
Itinere pertinges brevi.

DEO placere si viæ
Desideras compendio,
Tuus esse cessa: nam tuus,
Large ferēs, parcè metes.

Facilem bonis calca viam
Obtemperando: gratior
Fies DEO, quàm si tuæ
Spontis sequaris aspera.

Errationis pessimæ
En optimum compendium:
Gnarum viæ DEI ducem
Sectare, diffusus tibi.

Securiore vis pede
Inire virtutis viam?
Parere disce, ni facis,
Longos per anfractus rues.

Stas solus? ut ne mox cadas,
Verè; sed magis time,
Ne lapsus, haud facilè queas,
Nullo juvante surgere.

Sub fasce lapsus, in pedes
Te solus haudquaquam eriges:
Nec cæcus, amisso duce,
Tutam redibis in viam.

Carere si gaudes duce,
Agrestis instar arboris,
Quem fortè fructum proferes,
Fur ante tempus auferet.

Adjunctus ut carbo suum
Citò perdit ignem; sic duce
Orbatus algebis citò,
Ardoris expers pristini.

Duce destitutus in lutum
Dilapsus, hærebis luto.
Parvi tuam facis animam,
Tibi quam tuo fidis duci.

Tunc maximè cùm solus est,
Homo malignus est miser:
Fit namque nequam nequior,
Quando relictus est sibi.

Si pareas, & ceu DEI,
Consulta patris audias;
Securus es de judicis
Severioris fulmine.

Animi magistris obsequens
Haud erubescas, quòd tua
Benefacta carpant ludij,
Aut sanniones rideant.

Ni jussa præferas tuis
Ratiocinationibus,
Obedientiæ tibi
Corona non cinget caput.

Te

Te subde lenis imperi
Suavi jugo, violens volens;
Seu magna, seu minutula
Lex imperarit munia.

7. Obedi: obedientia
Est liberi arbitrii tui
Pulchrum sepulchrú, & Numini
Accepta summo victima.

Humilis obedientia,
Sublimis est prudentia;
Divinioris lumen est
Vicarium sapientiæ.

Est munus, & jus proprium
Prudentiæ, legem dare:
Simplex obedientia,
Tironis est prudentia.

Errare, qui præest, potest;
Errare, qui paret, nequit:
Humilis obedientia,
Sublimis est prudentia:

Nullis obedientia
Ratiocinationibus
Aut syllogismis indiget,
Humilis voluntas sufficit.

Simplex obedientia
Cæca, expedita, flexilis,
Ratione quod non discutit,
In mentis audit vertice.

SAPIENTIA inscrutabilis,
Quas gratias agam tibi,
Obedientem quæ tuâ
Me dirigis cæcum manu!

8. Si recta commonentibus
Parere tardus, vis tuis
Obtemperare sensibus,
Onus grave imponis tibi.

Plenè ut jubenti pareas,
Tuo repugna sensui.
Malè ille paret, qui suo
Præjudicat de iudice.

Quidquid tenellum protulit
Natura, fecit flexile:
Quale ergo monstrum est, quæ suum
Iuventa vult morem sequi!

Iuveni arroganti nil opus
Alius astu dæmonis;
Se quando sectatur ducem,
Fit ipsemet dæmon sibi.

Ne sis tui sensus tenax:
Qui plus fati credit sibi,
Se fallit ipsum, & dæmonem
Nequissimum sibi se facit.

9. Abrumpe solita, cum tui
Oraculum suadet patris:
Haud cessat ille, qui otio
Nimium fugit negotium.

Ne, quod solet, prudentiæ
Fisus tuæ erres devius,
Ex mente mentis arbitri
Fac quod facis, fuge quod fugis.

Ni spiritalis arbitri
Vocem libenter audias,
Te semper urent anxietas
Tormenta conscientiæ.

10. A PANIS esu Mystici
Iustus libenter abstine;
Ne mentis obstinatio
Hoc reddat indignum cibo.

Sumpturus Angelicas dapes,
Spe pectus & metu indue:
Hæc mensa, inertis otij
Securitatem respuit.

Quoties adorandæ capis
Synaxeos mysterium,
Toties patens CHRISTI Latus,
Sacrumque fugis Sanguinem.

O Corporis IESU tui
Meam cibo sedita famem:
Tuique sacri Sanguinis,
Meam scypho leva sitim.

Tali cibo, tali scypho
Mens ebria immemor sui
Mundi que, te DEUM unicum
Solumque sola cogitet.

Tua CHRISTE IESU Vulnera
Tantâ fluunt dulcedine,
Vt quisquis illa fuxerit,
Mel omne mundi nauseet:

Vt opes, honores, gloriæ
Fumos & umbras despuat;
Crucisque gloriâ tuâ
Sectetur, oblitus sui.

Te nube panis abditum
Agnosco Numen: te colo,
Te mentis intueor fide,
Te cordis amplector sinu.

Oculum color, linguam sapor,
Manumque fallit tactio;
At sola ab auditu Fides
Te sentit, & clamat DEUM.

11. Fuge disciplinæ nauseam.
Magni æstima, quas tradidit
Morum magister regulas;
Easque discipulos doce.

Dictum monentis excipe
Hilariter, & grates age:
Miti que mente suscipe
Cæci medelam vulneris.

Redarguentem candidè
Tua facta, multum dilige:
Vult ille te similem sibi;
Facitque quod neglexeras.

Quis corporis morbo oblitus,
Medicum minoris eligat
Pretii, & perito præferat?
Ne cura sit mentis minor.

Vt corpus exinas malis
Humoribus, ferro exhibes
Secunda membra; & debitam
Habes chirurgo gratiam.

Mercede gaudet, qui secat
Vritque membra corporis.
Hinc discite mentis faucis
Medico esse gratus, & DEO.

Si turbulentus abjicis
Erroris indicem tui;
Laberculæ levis notam
Graviore damnas crimine.

Quam-

Quamvis acerbus qui monet,
Nulli nocet : qui vult tibi
Benè esse, cum voles, dabit.
Velis volenti etiam benè.

Quod vult cupido cogitat,
Non quod decet : plus est tibi
Amanda amara veritas.
Errasse se, rari vident.

Amore veri sustine
Amara; scabro pectori
Æruginis sæpe aspera
Deterfit hircum veritas.

Gravis obstinato veritas,
Est grata docili; ceu potens
Ineruditi pectoris
Rubiginem detergere.

Acerba quin redarguens
Sit veritas, nemo ambigit;
Soli sed est acerbitas
Exosa pertinaciæ.

Vice anguis est monitor tibi;
Magister, ignis: tu vice
In se ruentis es rotæ,
Freni jugique nescius.

Odiosa si sit veritas;
Si grata falsitas tibi:
Voto obtinebis omnium,
Odiosus ut sis omnibus.

Homines doceri, corrigi
Gravamur : utiliter licet,
Recteque fiat; hinc tamen
Operam modumve carpimus.

Est semper aliquid, filio
Quod in parente non placet:
Omnisque discipulus habet,
Quod in magistro displicet.

Haud aptus es sapientiæ,
Te quando ineptum diligis:
Nec qualis exoptas eris,
Nisi oderis te, qualis es.

Ama libens & suaviter
Regentis imperium pati.
Pati recusas? lapsui
Iam proximus, vel lapsus es.

Præcepta quò placent minùs,
Hòc promptius morem gere.
Ibi esse spera plus DEI,
Vbi invenis minus tui.

Animi magistros & duces
Reverenter ut patres habe.
In cælum, & in semet spuit,
Quisquis parenti obnititur.

Vbi cæca mens, viæ DEI
Ignara, confidit sibi;
Rebelle pectus obstrepit,
Obstatque luci gratiæ.

Vbi multitudo Numinis
Laborat ignorantia,
Vero similtas obstrepit,
Ignota virtus vapulat.

Fidens sibi ignorantia,
Tot monstra, consiliis malis,
Peperit, parit, pariet, Hydram
Sit ut Herculis fecundior.

D Mens

Mens cæca dat videntibus,
 Quod non videt spectaculum.
 Mens ægra fanis indicat,
 Quod ipsa non sentit malum.

Si spiritalis dogmatis
 Suave detrectas jugum;
 Patieris atri Tartari
 Regem tyrannum, & te tibi.

Nuper pius, reverens DEI,
 Simplex, modestus, candidus;
 Dic unde spiritum novæ
 Præsumptionis hauseris?

Mundi relictis retibus,
 Subesse amabas Præfidi:
 Hoc nauseas nunc; nunc amas
 Præesse: sis apostata.

Ne disciplinam, quam bonus
 Dextrâ magister porrigit,
 Capias finistrâ; sed tuo,
 Quod non capis, vitio imputa.

12. Vt arduam Cæli viam
 Tuto sequaris tramite,
 Te subde spiritualium
 Commilitonum cœtui.

Summas DEO grates age,
 Quod non sedes in improbis
 Turbæ otiosæ circulis,
 Sed in optimâ CHRISTI scholâ.

Via terret ascensu ardua?
 Hanc linque: se offert mitior;
 Tam grata Cælo, nec minùs
 Tibi fructuosa, quàm prior.

Vnum ad locum varia est via;
 Carpe hanc, vel istam: ni viam
 Vnam tot inter eligis,
 Mirum nihil quod devias:

Inter tot ad Cælum vias,
 Si non vel unam firmiter,
 Pressoque triveris pede,
 A toto aberrabis polo.

13. Perfectionis in statu
 Quando esse te negat schola;
 Conare, pro tui statûs
 Perfectione, vivere.

Non te loco aut statui timor,
 Tua sed voluntas alliget.
 DEI dicatus cultui
 Vult esse liber spiritus.

Est cui domus sordet tua,
 Tuique leges ordinis.
 Hunc mitis audi, aut suaviter
 Dic: Te, tuosque diligo.

Quis ordo Cælo dignior?
 Quis major? ordo amantium.
 Hos tu, sed hostes plus ama:
 Hòc major es, quod plus amas.

Malis inepti non nihil
 Olere ruris, quàm piæ
 Leges domûs temerariâ
 Urbanitate transgredi.

Quâ constitutus in rate
 Vitam ad secundam trajicis,
 In hac mane. Te homines in hac
 Posuere? disposuit DEUS.

14. Non

14. Non sacra vestis, non locus
Tuam DEO probant Fidem;
Sed pulchra Cælo militem
Morum facit mutatio.

Curas levabit non locus,
Sed cura mentis faucis.
Mutare quid fedes juvat?
Tu te ipse muta, non locum.

Ecquid loci juvet fuga?
Fugiens locum, non te fugis.
Si te bonum non dat locus,
Tu da bonum, bonus, locum.

Tun' ordinis cupidine
Confusa tecta deferas?
Quem forte præsens redderes,
Confundis absens ordinem.

Cor ignis urit? ne fuge
Sodalium, at luge gelu:
Scintilla parva maximum
Incendium sensim trahet.

Amore lucis igneus
Fratrum tenebras dissipa:
Ne linque, donec ignibus,
Paribusque flammis ardeant.

Ten' igne cæli fervidum,
Tepidos sodales linquere?
Quid si DEUS velit, tui
Ut sis Sal & Sol Ordinis?

Deesse ubi vides viros,
Ibi esse te monstra virum:
Sed absque cæli gratiâ
Dic, quàm pusillus sis puer.

Non caritatis veritas,
Nec veritatis caritas;
Sed caritatis inopia
Iunctos sodales separat.

15. Iussus domum relinquere
Cui proderas; quò mitteris,
Nec profuturus, mox abi:
Iubet Pater, jubet DEUS.

In inopiam de copiâ;
De mentis ascensu in DEUM,
In sicca mitteris loca.
Tibi perit istud? hoc manet.

De luce mentis in novam
Si voveris caliginem;
Nox cæca nil minus tibi,
Quàm clara donabit dies.

Si fortiter, si suaviter,
Pietatis ut spargas opes,
Tua damna spernis & probra;
Tibi omne erit solum domus.

Da deditos CHRISTO decem
Mundi sui que incurios:
Ab his reductus ad DEUM
Errare mundus desinet.

Si flammeas operis faces
Quietis extinguit gelu;
Cui grata risit actio,
Quiete gaudebit DEUS.

16. Te, quem DEI junxit favor
Sacro piorum cœtui,
Parere par est, & bonum
Præferre publicum tuo.

Oras ⁊ studes ⁊ proprio bonum
Commune præfer; non loci,
Horæ, vel aræ terminum,
Vt rem sacram facias, habe.

Nisi abstines à proprii
Electione commodi;
Repentè, quæ non eliges,
Te corrigent incommoda.

Virtutis est stimulus pudor.
Vbi sodales strenuè
Feliciterque rem gerunt,
Socors videri quis velit?

Fratres amore, more, re,
Ore & labore ni juvas;
Ceus fucus immunis sedens,
Aliena fumis pabula.

Indignus es vitâ, tui
Fructum laboris ni metis.
Sunt digniores plurimis,
Paucissimæ fucis apes.

Friges, nec oras, ô piger,
Sed igne discutis gelu?
Sine opere cur panem petis?
Disce absque pane mandere.

Vt panis haud desit tibi,
Apud pios habita pius:
Vbi fit voluntas Numinis,
Ibi suppetit quod est opus.

Si mente totâ, quæ DEUS
Abs te requirit, cogites;
In sanctâ abundè suppetet
Et panis & pannus domo.

17. Fili, benignam, dum licet,
In patris aurem projice
Quidquid gravat: mutus dolor
Pejora sæpe cogitat.

Aude abditos animi sinus
Aperire Confessario,
Omnesque vafri dæmonis
Suggestiones proderè.

Medici probi peritiæ
Morbos revelas corporis;
Sic mentis experto duci
Penetræle mentis explica.

Malo, quod abditum tegis,
Medela nulla proderit.
Est vulnus immedicabile,
Latère quod Medicum voles.

Omnis quidem multum tibi
Corruptus affectus nocet;
Sed qui latet sub pectore
Absconditus, sensim necat.

Fratres ut inter mutua
Pax regnet; ad querimonias
Subinde natas, filii
Responfa patris audiant.

18. Ignis novi tirunculus,
Quid æger ægris conferas?
Fert, qui jacet, lapsis opem,
Lapsis sibi que noxiam.

Iacere quando te vides,
Iacentibus differ manum:
Nec ante tempus eroga,
Quod ipse nondum possides.

Fer-

Fervore, quo Tiro cales,
Parum jacenti proderis:
Panem doloris rumina,
Et surge postquam federis.

Cur mentis umbram vix habens,
Mentis magistrum te geras?
Fit, qui professus musicum
Cantat malè, omnium jocus.

Nec surda solerter modos
Discernat auris musicos:
Nec lucis orbis, judicet
De corporum coloribus.

Ne surdus ad vocem DEI,
Et cæcus in vitæ viâ,
De spiritu sententiam
Proferre censor audeas.

Fulgère nocti nesciunt
Atrata nube sidera:
Tui DEIQUE nescius,
Nil lucis addes alteri.

Tenebras fugare, luminis
Nequibus expers: nubilo
Te vanitatis exime,
Ut veritatem suadeas.

Cæli antè purioribus
Ardere debes ignibus,
Quàm corda multorum queas
Pari calore accendere.

Cor antè sit templum DEI,
Hospesque sacri Pneumatis,
Quàm lingua verbi publicè
Fiat salutaris tuba.

Cutis tibi ulceribus scatet:
Aliis mederi desine.
Quàm multus in multis, cave
Tam nullus esse in singulis.

Tergère quâ sordes voles,
Ut munda sit manus, vide.
Nihilne purgandum putas?
Purganda nôris omnia.

Quis æger ægrotum juvet,
Graviore faucius malo?
Quis labe peccati nigrum
Te purget, ipse nigror?

Avidus videre cetera
Oculus, seipsum non videt:
Nec illa, lippe, sat vides,
Etiam videns, eges duce.

Speculo nihil cum cæculo
Commercii esse convenit.
Oculo cares? speculo abstine;
Oculo alieno te vide.

19. Natus labori, non potes
Vitare, quin subeas jugum:
Ne fasce curveris gravi,
Portare non pigeat levem.

Ne te, nisi imperium premat,
Multis agendis divide.
Opus unum adorna: mens vaga
Non est, ubi esse creditur.

Majora te ne suscipe:
Vitare gnarus vortices,
Et legere littus cymbulâ,
Secura tranat æquora.

Mediocris dilige:
Extrema vita, & durius
Vitæ genus, quàm cælitus
Accepta suadet gratia.

Et magna, & alta mentibus
Magnis & altis, parvulus
Relinque; nec tuis onus
Impar lacertis ambias.

Facile animantur, qui suis
Minora tentant viribus.
Maiora moliris? brevî
Sub fasce inæquali gemes.

Omnes eodem tendimus;
At non eadem semitâ.
Sub fasce ne labet genu,
Impone par humeris onus.

Qui majus adfectas onus
Quàm sis ferendo, te minor
Fies; iniqua viribus
Amplexus, adstringes minùs.

Tentare, quod fieri nequit
Abs te, recusa: te tui
Sic indicabis cognitum
Habere pondus ingeni.

Onus ferente fit minus:
Major onere esto quod subis;
Nam quò minus feres onus,
Hòc ferre majus gesties.

Facile ut feras quod est grave,
Adsucesse ferre onus leve.
Vitulum tulisse debuit,
Qui ferre cras volet bovem.

Cur fumis imprudens bonis
Exempla de rebus mala?
An te, quod ausus est gigas,
Audere pygmæum decet?

20. Cerebri tumentis viscera
Mirare; lauda, si potes.
Molire lentus maxima,
Et multa sensim perface.

Sapientia est mentis quies.
Festinat, & cæcos canis
Parit catellos: corpore
Currente, sæpè mens jacet.

Nemo repente fit bonus.
Virtutis in viâ gradu
Incede lento; collige
Animum, deinde corrige.

Metire te tuo pede.
Gradibus ab imis certius
Ad summa pertinges juga.
Vincetur à lento celer.

Virtutis ad summos gradus
Conscende lentè & suaviter;
Ne mentis alas fervidæ
Tyrannus urat impetus.

Pulcherrimum est artium
Pretium labor: magnæ rei
Minuta sunt primordia;
Ad summa ducunt infima.

Grano subinde parvula
Adjunge grana parvulo:
Nascetur ingens parvulis.
Acervus è granis brevî.

Quod

Quod unico non fit die,
Fiat novem, fiat decem:
Quidquid negabit hebdomas,
Aut mensis, hoc annus dabit.

Primis diebus omnia
Ne posse spera; nec die
Quarto esse sanctus: ab infimis
Ad summa tende per gradus.

21. Mortale corpus crescere
Oportet, aut decrefcere:
Vis spiritus divini
Vel proficit, vel deficit.

Vide, & fatere quid tibi
Virtutis olim defuit,
Quid nunc deest: nam si tibi
Iam sufficis, nil proficis.

Si desinas ascendere,
Aut stare te credis, cades.
Quos vidit orbis firmius
Stetisse, momento ruunt.

Cessare non decet virum.
Est avida virtus, esurit,
Sirit, ardet; & quod ditior,
Hoc plus deesse conspicit.

Vocabuli præter genus
Nil feminae virtus habet:
Licet illa nomen obtinet
Muliebres, res est mascula.

De luce lumen prodeat;
Virtute virtus emicet;
Omnisque palma, ad alteram
Tibi faciat palmam gradum.

In opere cœpto firmiter
Constare, maximum est opus:
Servare donum gratiæ,
Est gratiæ summum genus.

Homini DEI pueritiæ
Nisi antè fias particeps,
Perfectionis nobilem
Virtutis haud tanges gradum.

Cordis suavis humilitas,
Humilisve cordis suavitas,
Amoris & cultus DEI
Duo firma sunt fundamenta.

22. Ne Cæli aberres à viâ,
Assuesce doctorem Angelum
Audire, ductorem sequi:
Hoc non aberrabis duce.

Clientulum sic me tuum
Tuere Custos Angele,
Ne mente, linguâ, vel manu,
DEUS quod odit, audeam.

Cur ore Custos Angelus,
Mentoque glabro pingitur?
Amat pusillis plurimum
Placere pusionibus.

23. Te manè, lectulo statâ
Dum surgis horâ, offer DEO.
Huic mentis, oris, & manûs
Opus, quod instat, consecra.

Tege veste corpus: quod jubet
Necessitas, celer expedi:
Cubile sterne: pabulum
Animo coquendum prælege.

CHRISTI

CHRISTI omne verbum, & omne Neglecta, & acta, examine
Præfente adora spiritu: (opus Severiore judica.
Hunc Veritatis lux, Fides,
Spes, Caritasque fuscitent.

Vt humilitatem subditi
Vbique serves spiritus,
IESU & MARIÆ omni loco
Vifam saluta imaginem.

Dic, Ad quid huc veni, frequens,
Nisi ut meipso me exuam,
Et spiritu indutus DEI,
IESU & MARIÆ serviam?

Pietatis hinc novabitur,
Crescetque fervor: hinc tuus
MARIÆ amorem, & FILII
Stillabit in fratres amor.

24. Ne cordium iudex DEUS
Te strictius redarguat,
Quâ luce clausos evoment
Suos sepulchra mortuos;

Tui dies in singulos
Cordis latebras discute:

Neglecta, & acta, examine
Severiore judica.

Mentis recessus abditos
Scrutare; num quid omiseris,
Divina quod lex præcipit;
Aut perpetraris, quod vetat.

Felix diei clausula,
Placidi que somni est optimum
Præludium, vigil tuæ
Censura conscientiæ.

Ineunte nocte, ne prius
Somnum cape, exacto die
Quàm cogitata, dictaque,
Et acta tecum penderis.

Quæ feceris, quæ dixeris,
Quæ cogitaris per diem,
Timore sancto supputa,
Et ante noctem corrige.

Si quid boni peregeris;
Dignas DEO grates age.
Si quid mali commiseris;
DEO, ut remittat, supplica.

